



Finansdepartementet

Dato: 7. november 2022

Deres ref.: 22/376

Vår ref.: 22/05816

## Endringer i utlånsforskriften – Norges Banks høringsvar

Norges Bank viser til høringsbrev av 3. oktober 2022 der Finansdepartementet ber om merknader til Finanstilsynets forslag om å videreføre forskriftsregulering av bankenes utlånspraksis med enkelte innstramminger. Dagens forskrift trådte i kraft 1. januar 2021 og gjelder frem til 31. desember 2024, men skal evalueres høsten 2022. En forskrift om boliglån ble først innført i 2015, og en forskrift om forbrukslån kom i 2019.

Norges Bank viser også til brev med analysevedlegg av 30. juni 2022 til Finanstilsynet, med vurdering av utlånsforskriften. Brevet er vedlegg til Finanstilsynets høringsnotat. I brevet ga Norges Bank uttrykk for at «forskriften kan videreføres uten endringer nå, men at det bør gjøres en bred gjennomgang av utlånsforskriften før den utløper i 2024. Man bør vurdere endringer i rentestresstesten basert på erfaringer med et høyere rentenivå frem mot 2024, og det kan samtidig vurderes å gjøre rentestresstesten tydeligere og fortrinnsvis enklere».

Høy gjeld i mange husholdninger er en viktig sårbarhet i det norske finansielle systemet, se Norges Banks rapport *Finansiell stabilitet 2022*. Husholdningenes gjeldsbelastning er nær et historisk høyt nivå. Høy gjeld gjør husholdninger sårbare for bortfall av inntekter, økte renter eller boligprisfall. Hvis mange husholdninger reduserer konsumet kraftig, svekkes foretakenes inntjening og bankene kan få økte tap på lån til foretak. Kraftig boligprisfall kan også lede til at bankene får betydelige tap på misligholdte boliglån til husholdninger med høy gjeld i forhold til boligverdien.

Kredittveksten til husholdningene økte noe gjennom pandemien, men samlet sett har veksten avtatt siden 2017. Gjeldsutviklingen er nært knyttet til utviklingen i boligpriser. Med unntak av et oppsving gjennom pandemien har boligprisveksten vært moderat siden 2017, og i høst har boligprisene falt noe.

Regulering av kreditt må avveie hensynet til å begrense oppbygging av risiko i det finansielle systemet mot hensynet til at kredittmarkedet skal være effektivt. Krav til bankenes utlånspraksis kan bidra til å begrense høyt gjeldsopptak i husholdninger og dermed dempe sårbarheten i det finansielle systemet. På den annen side kan standardiserte krav slå uheldig ut i enkelttilfeller og svekke bankenes insentiver til å ta selvstendig ansvar for å vurdere risiko. Regulering av utlånspraksis kan også lede til at kreditt ytes fra nye kilder eller i former som ikke er dekket av reguleringen.

Norges Bank mener at utlånsforskriften har begrenset oppbygging av sårbarhet i husholdningssektoren. I en periode med lave renter har forskriften dempet veksten i



boliglån med belåningsgrad og gjeldsgrad utover kravene. Forskriften har også bidratt til å bremse veksten i forbrukslån som er utlån med høy risiko. Flexibilitetskvotene i utlånsforskriften gir bankene mulighet til å yte lån utover kravene ut fra en kundespesifikk vurdering. Slike kvoter underbygger bankenes eget ansvar for en forsvarlig utlånspraksis, og demper trolig kostnadene ved reguleringen.

Norges Bank mener krav til forsvarlig utlånspraksis bør anses som et varig, strukturelt tiltak, og ikke endres hyppig. Det vil bidra til forutsigbarhet og motvirke en fremtidig utglidning av utlånspraksis. Samtidig kan det være nødvendig å vurdere justeringer i forskriften når den økonomiske situasjonen eller aktørenes tilpasning endrer seg, i første rekke ved å justere fleksibilitetskvotene. Ved å endre fleksibilitetskvotene kan forskriften gjøres mer, eller mindre, bindende uten å endre kravene i forskriften.

Finanstilsynet foreslår at grensen for gjeld i forhold til inntekt (maksimal gjeldsgrad) reduseres fra 5 til 4,5 ganger årsinntekt. Finanstilsynet foreslår også at bankenes fleksibilitetskvote for boliglån, det vil si adgangen til å gi lån som ikke oppfyller ett eller flere av kravene i forskriften, strammes inn. Tilsynet foreslår én felles kvote på 5 prosent for hele landet. Gjeldende forskrift har en slik kvote på 10 prosent for lån utenfor Oslo og 8 prosent for lån i Oslo.

Norges Bank viser til sin vurdering i brevet til Finanstilsynet i juni om at «forskriften kan videreføres uten endringer nå» og mener kravet til maksimal gjeldsgrad og fleksibilitetskvotene ikke bør endres. Utviklingen i norsk økonomi siden juni endrer ikke denne vurderingen. Ifølge Finanstilsynets boliglånsundersøkelse for 2022 ble om lag en fjerdedel av lånebeløpet gitt til låntakere med gjeld i forhold til inntekt over 4,5. Å redusere maksimal gjeldsgrad og fleksibilitetskvotene kan bidra til å redusere oppbygging av sårbarhet i husholdningssektoren. Samtidig kan en slik innstramming begrense mange husholdningers tilgang på finansiering. Norges Bank mener den gjeldende reguleringen tar hensyn til denne avveiningen på en god måte. Utlånsrentene har økt, og fremover venter vi at det reduserer kredittveksten, som vil dempe oppbygging av sårbarhet i husholdningene.

Finanstilsynet foreslår å utvide forskriften til å omfatte lån med annen pant enn bolig (f.eks. billån). Norges Bank pekte i brevet i juni på at «[f]ordelen med å utvide forskriften må vurderes opp mot risikoen for at dette kan være til hinder for privatpersoner til å ta opp gjeld for næringsformål». Finanstilsynet foreslår også å endre forskriftens virkeområde til lån til forbrukere (jf. finansavtaleloven), og det vil trolig motvirke at forslaget om forskriftsutvidelse unødig hindrer gjeldsoptak for næringsformål. Norges Bank støtter forslagene om å endre virkeområdet og å utvide forskriften med lån med annen pant enn bolig.

Med hilsen

Ida Wolden Bache  
Sentralbanksjef

Torbjørn Hægeland  
Avdelingsdirektør

*Elektronisk signert / Signed electronically:  
7.11.2022, Ida Wolden Bache  
7.11.2022, Torbjørn Hægeland*

Kopi til: Finanstilsynet